

บทที่ 6

การตรวจสอบและห้ามใช้ยานพาหนะที่มีมลพิษเกินมาตรฐาน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535

.....

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 เป็นกฎหมายอิกฉบับหนึ่งที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดควบคุมมลพิษจากยานพาหนะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมลพิษจากรถยนต์และรถจักรยานยนต์ โดยบัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีอำนาจกำหนดมาตรฐานการระบายมลพิษจากยานพาหนะ (มาตรา 55) ซึ่งปัจจุบันมีมาตรฐานควบคุมการระบายมลพิษจากท่อไอเสียของรถยนต์และรถจักรยานยนต์หลายฉบับ ครอบคลุมมลพิษหลักหลายชนิด ได้แก่ คาร์บอนมอนอกไซด์ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO) ก๊าซไฮโดรคาร์บอน (HC) และระดับเสียงจากเครื่องยนต์ท่อไอเสีย

ในการบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ผู้ตรวจการจะได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ เป็น“พนักงานเจ้าหน้าที่” ตามกฎหมายฉบับนี้ด้วย ทำให้ผู้ตรวจการมีอำนาจในการออกคำสั่งทางปกครอง เพื่อห้ามเจ้าของหรือผู้ครอบครองรถใช้รถคันดังกล่าว จนกว่าจะได้มีการแก้ไขปรับปรุงให้เป็นไปตาม มาตรฐานควบคุมมลพิษ (คำสั่ง “ห้ามใช้ชั่วคราว” หรือคำสั่ง “ห้ามใช้เด็ดขาด”) ไว้อีกด้วย (มาตรา 65-67) ดังนั้น จึงจำเป็นที่ผู้ตรวจการของกรมการขนส่งทางบกต้องทราบรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างถูกต้อง

บทควมผิด

มาตรา 4 “ยานพาหนะ” หมายความว่า รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ เรือ ตามกฎหมายว่าด้วยเรือไทยและอากาศยานตามกฎหมายว่าด้วยการเดินอากาศ

มาตรา 64 ยานพาหนะที่จะนำมาใช้จะต้องไม่ก่อมลพิษเกินกว่ามาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดตามมาตรา 55 (มาตรา 55 ให้อำนาจรัฐมนตรีประกาศกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด)

การฝ่าฝืนมาตรา 64 จะไม่มีบทลงโทษทันที เป็นแต่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งห้ามใช้รถคันดังกล่าวได้ตามนัยมาตรา 65

หลังจากนั้นหากมีการใช้รถที่มีคำสั่งถูกห้ามใช้ จึงจะมีความผิดตามมาตรา 102 ความว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 65 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท”

ผู้ตรวจการสามารถใช้อำนาจตามพ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เนื่องจากมีนิยามตามมาตรา 4 “พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า “ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้” และต่อมากระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ได้มีได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ออกประกาศจำนวน 2 ฉบับ แต่งตั้งผู้ตรวจการ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามมาตรา 65 มาตรา66 มาตรา67 และ มาตรา 102 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 (ตามประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ลงวันที่ 19เมษายน 2536 และประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2536) ลงวันที่ 19เมษายน 2536)

ดังนั้น จากบทบัญญัติข้างต้น จึงทำให้ผู้ตรวจการของกรมการขนส่งทางบกเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ และมีอำนาจดำเนินการแทรกแซงที่ก่อให้เกิดมลพิษเกินมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดได้ ตามมาตรา 65 มาตรา 66 มาตรา 67 และ มาตรา 102 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535

ขั้นตอนการห้ามใช้รถที่มีมลพิษเกินมาตรฐาน

การห้ามใช้รถที่มีมลพิษเกินมาตรฐานตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 นั้น เป็นมาตรการทางกฎหมายที่จะควบคุมรถที่มีมลพิษไม่ให้นำมาใช้บนท้องถนนได้อีกจนกว่าจะได้มีการนำรถไปแก้ไขปรับปรุงสภาพของเครื่องยนต์ให้อยู่ในสภาพดีมีมลพิษไม่เกินมาตรฐานเสียก่อน โดยที่หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการตรวจสอบและห้ามใช้รถที่มีมลพิษเกินมาตรฐานของพนักงานเจ้าหน้าที่ ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการออกคำสั่ง การยกเลิกคำสั่ง การทำ และการยกเลิกเครื่องหมายห้ามใช้ยานพาหนะและการใช้ยานพาหนะในขณะที่มีเครื่องหมายห้ามใช้ยานพาหนะ พ.ศ.2550 ลงวันที่ 10 มีนาคม 2550 ประกอบกับประกาศกรมควบคุมมลพิษ เรื่อง แบบเครื่องหมาย และแบบคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ลงวันที่ 11 พฤษภาคม 2550

2. การตรวจสอบและออกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะ

เมื่อผู้ตรวจการในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตั้งด่านหรือจุดตรวจสอบตรวจจับรถที่มีมลพิษเกินมาตรฐานบริเวณริมเส้นทางจราจรเพื่อเรียกรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์เข้ามาตรวจวัดมลพิษ อาทิ คิววัน คำ เสียงดัง เป็นต้นนั้น ผู้ตรวจการอาจจะเรียกได้ 3 ลักษณะด้วยกัน กล่าวคือ

-รถปกติทั่วไปที่ยังไม่ถูกสั่งห้ามใช้ยานพาหนะ (หรือเคยถูกสั่งห้ามใช้ยานพาหนะแต่ได้ยกเลิกคำสั่งไปแล้ว)

-รถที่ถูกสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราว

-รถที่ถูกสั่งห้ามใช้ยานพาหนะเด็ดขาด

2.1 กรณีเรียกรถตรวจรถปกติทั่วไป

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่เรียกรถตรวจรถปกติทั่วไปที่ไม่ถูกสั่งห้ามใช้ยานพาหนะ (หรือเคยถูกสั่งห้ามใช้ยานพาหนะแต่ได้ยกเลิกคำสั่งไปแล้ว) มาตรวจวัดมลพิษ หากผลปรากฏว่ามลพิษมีค่าไม่เกินมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองรถยังคงใช้รถต่อไปได้ตามปกติ แต่หากผลปรากฏว่ามลพิษมีค่าเกินกว่ามาตรฐานให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ

(1) ออกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราวตามแบบ คพ.3 แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองรถ และ

(2) ติดเครื่องหมาย “ห้ามใช้ชั่วคราว” ตามแบบ คพ.1 (ติดสติ๊กเกอร์ “ห้ามใช้ชั่วคราว”) ไว้ที่ตัวรถ ซึ่งโดยปกติ ถ้าเป็นรถยนต์จะติดเครื่องหมายไว้ที่ด้านนอกของกระจกบังลมด้านหน้าทางซ้ายมือของผู้ขับขี่ สำหรับรถจักรยานยนต์จะติดเครื่องหมายไว้ที่ด้านข้างของถังน้ำมันทั้งสองข้าง (รถยนต์จะใช้เครื่องหมายห้ามใช้ยานพาหนะ จำนวน 1 แผ่น ส่วนรถจักรยานยนต์จะใช้เครื่องหมายห้ามใช้ยานพาหนะ จำนวน 2 แผ่น) หากกรณีไม่สามารถติดเครื่องหมายไว้ที่บริเวณดังกล่าวได้ก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ติดเครื่องหมายไว้ที่บริเวณอื่นของตัวรถที่สามารถมองเห็นได้ง่ายและชัดเจน

อนึ่ง เจ้าของหรือผู้ครอบครองรถที่ถูกสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราว จะต้องนำรถไปแก้ไขปรับปรุงสภาพเครื่องยนต์ไม่ให้ก่อมลพิษเกินมาตรฐาน และนำไปให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ ณ สถานที่ยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะที่กำหนด ภายในเวลา 30 วันนับตั้งแต่วันที่รถถูกสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราว

2.2 กรณีเรียกรถที่ถูกสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราว

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่เรียกรถตรวจพบรถที่ถูกสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราว พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงการใช้รถในเบื้องต้นเสียก่อนว่ารถคันดังกล่าวยังอยู่ในกำหนดระยะเวลา 30 วันนับตั้งแต่วันที่รถถูกสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราวหรือไม่ (อาจตรวจสอบได้จากเครื่องหมายหรือสติ๊กเกอร์ห้ามใช้ชั่วคราวที่ติดอยู่กับตัวรถ หากเป็นรถยนต์จะอยู่ที่ด้านหลังของตัวเครื่องยนต์) หากยังอยู่ในกำหนด 30 วัน ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองรถยังคงใช้รถได้ต่อไป แต่หากพ้นกำหนด 30 วันแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจวัดมลพิษจากรถ และดำเนินการต่อไปตามแต่กรณี ซึ่งมี 2 กรณี ได้แก่ กรณีมลพิษมีค่าไม่เกินมาตรฐาน และกรณีมลพิษมีค่าเกินกว่ามาตรฐาน ดังต่อไปนี้

2.2.1 กรณีตรวจพบมลพิษมีค่าไม่เกินมาตรฐาน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ

(1) ออกคำสั่งยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราวตามแบบ กพ.6 ให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองรถ พร้อมทั้งเอาเครื่องหมาย “ห้ามใช้ชั่วคราว” ออกจากตัวรถ และ

(2) ดำเนินคดีฐานฝ่าฝืนคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราวตามมาตรา 102 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 (ร้องทุกข์กล่าวโทษหรือแจ้งความที่สถานีตำรวจท้องที่)

อนึ่ง การที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองรถไม่นำรถไปให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายใน 30 วันนับตั้งแต่วันที่ถูกล้งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราว แม้ว่าจะได้แก้ไขปรับปรุงสภาพเครื่องยนต์ไม่ให้ออกมลพิษเกินมาตรฐานแล้วก็ตาม ย่อมไม่เป็นการลบล้างความผิดที่ได้ฝ่าฝืนคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราวที่ได้กระทำไปแล้ว

2.2.2 กรณีตรวจพบมลพิษมีค่าเกินกว่ามาตรฐาน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ

(1) ออกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะเด็ดขาดตามแบบ กพ.3 ให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองรถ และ

(2) ติดเครื่องหมาย “ห้ามใช้เด็ดขาด” ตามแบบ กพ.2 (สติ๊กเกอร์ “ห้ามใช้เด็ดขาด”) ไว้ที่ตัวรถแทนเครื่องหมาย “ห้ามใช้ชั่วคราว” และ

(3) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่อนุญาตให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองรถ ขับรถเพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงสภาพเครื่องยนต์ได้ภายใน 6 ชั่วโมงนับตั้งแต่วันที่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบ กพ.4 (หากพนักงานกำหนดเวลาดังกล่าว เจ้าของหรือผู้ครอบครองรถต้องเคลื่อนย้ายรถโดยวิธีการจูงหรือวิธีการอื่นที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ) และ

(4) ดำเนินคดีฐานฝ่าฝืนคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราวตามมาตรา 102 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 เช่นเดียวกัน ข้อ 2.2.1(2) (ร้องทุกข์กล่าวโทษหรือแจ้งความที่สถานีตำรวจท้องที่)

อนึ่ง เจ้าของหรือผู้ครอบครองรถที่ถูกสั่งห้ามใช้ยานพาหนะเด็ดขาด จะไม่สามารถใช้รถหรือขับรถจากบริเวณที่ถูกสั่งห้ามใช้ยานพาหนะเด็ดขาดไปได้หากไม่ได้รับการอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

2.3 กรณีเรียกรถที่ถูกสั่งห้ามใช้ยานพาหนะเด็ดขาด

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่เรียกตรวจพบรถที่ถูกสั่งห้ามใช้ยานพาหนะเด็ดขาดจะต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงจริงการใช้รถในเบื้องต้นเสียก่อนว่า รถคันดังกล่าวอยู่ในกำหนดระยะเวลา 6 ชั่วโมงนับตั้งแต่วันที่ได้รับการอนุญาตให้เคลื่อนย้ายรถ (เรียกตรวจสอบหนังสือรับรองการอนุญาตหรือแบบ กพ.4 จากเจ้าของหรือผู้ครอบครองรถ) หรืออยู่ระหว่างการนำรถไปยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะเด็ดขาด ณ สถานที่ยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะ (เรียกตรวจสอบ) จากหนังสือคำร้องขอให้ตรวจสอบยานพาหนะ

หรือแบบ กพ.5 จากเจ้าของหรือผู้ครอบครองรถ) หรือไม่ หากใช้ก็ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองรถใช้รถได้ต่อไป

หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าการใช้รถไม่ได้อยู่ในกำหนดระยะเวลา 6 ชั่วโมง หรือไม่ได้ อยู่ระหว่างการนำไปยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะเด็ดขาด ให้ดำเนินคดีฐานฝ่าฝืนคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะเด็ดขาดตามมาตรา 102 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เช่นเดียวกับข้อ 2.2.1(2) (เรื่องทุกข์กล่าวโทษหรือแจ้งความที่สถานีตำรวจท้องที่)

3. การยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะ

การยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะของพนักงานเจ้าหน้าที่ แบ่งออกได้ 2 กรณี ได้แก่ การยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราวในภาคสนามหรือ ณ จุดตรวจสอบตรวจจับบริเวณริมเส้นทางจราจร และการยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะ (คำสั่งห้ามใช้ชั่วคราวหรือห้ามใช้เด็ดขาด) ณ สถานที่ยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะ (นอกจากนี้ ในบางกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ประจำอยู่ที่สถานที่ยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะ อาจออกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะเด็ดขาดกับเจ้าของหรือผู้ครอบครองรถที่นำรถมาตรวจสอบเพื่อยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราวก็ได้ หากกรณีผลปรากฏว่ามลพิษที่ตรวจวัดมีค่าเกินกว่ามาตรฐาน)

3.1 การยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราวในภาคสนาม

พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งตั้งด่านหรือจุดตรวจสอบตรวจจับรถที่มีมลพิษเกินมาตรฐานในภาคสนามหรือบริเวณริมเส้นทางจราจร อาจดำเนินการยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราวตามแบบ กพ.6 ในกรณีที่เรียกตรวจพบรถที่ถูกสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราวซึ่งพ้นกำหนดระยะเวลา 30 วันนับตั้งแต่วันที่ถูกลงสั่งห้ามใช้ชั่วคราว และได้ตรวจวัดมลพิษแล้วพบว่าไม่เกินมาตรฐาน ทั้งนี้ ไม่เป็นการลบเลือนความผิดในการฝ่าฝืนคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราวที่ได้กระทำไปแล้ว ดังรายละเอียดที่กล่าวไว้แล้วในข้อ 2.2.1(1) และ (2)

3.2 การยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะ ณ สถานที่ยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะ

การยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะกับรถที่ถูกสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราว หรือรถที่ถูกสั่งห้ามใช้ยานพาหนะเด็ดขาด มีวิธีการและขั้นตอนที่แตกต่างกันตามแต่กรณี ดังนี้

3.2.1 กรณีรถถูกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราว

เจ้าของหรือผู้ครอบครองรถสามารถนำรถที่ถูกสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราวพร้อมกับคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราว (แบบ กพ.3) มาแสดงและขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ประจำอยู่ ณ สถานที่ยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะ ตรวจวัดมลพิษเพื่อดำเนินการยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราวได้ ภายในกำหนดระยะเวลา 30 วันนับตั้งแต่วันที่ถูกลงสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราว (อาจตรวจสอบได้จากเครื่องหมายหรือสติ๊กเกอร์ห้ามใช้ชั่วคราวที่ติดอยู่กับตัวรถ หากเป็นรถยนต์จะอยู่ทางด้านหลังของตัวเครื่องยนต์) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจวัดมลพิษแล้ว ให้ดำเนินการต่อไปตามแต่กรณี ดังนี้

3.2.1.1 เมื่อรถยังอยู่ในกำหนดระยะเวลา 30 วัน

ก. หากตรวจพบมลพิษมีค่าไม่เกินมาตรฐาน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราวตามแบบ คพ.6 แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองรถ และเอาเครื่องหมาย “ห้ามใช้ชั่วคราว” ออกจากตัวรถ เช่นเดียวกับข้อ 2.2.1(1)

ข. หากตรวจพบมลพิษมีค่าเกินกว่ามาตรฐาน ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองรถนำรถไปแก้ไขปรับปรุง และนำมาให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบใหม่ได้อีกจนกว่าระยะเวลา 30 วันจะสิ้นสุดลง

3.2.1.2 เมื่อรถพ้นกำหนดระยะเวลา 30 วัน

ก. หากตรวจพบมลพิษมีค่าไม่เกินมาตรฐาน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ

(1) ออกคำสั่งยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราวตามแบบ คพ.6 แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองรถ (ภาพที่ 10) และเอาเครื่องหมาย “ห้ามใช้ชั่วคราว” ออกจากตัวรถ เช่นเดียวกันข้อ 2.2.1(1) และ

(2) ดำเนินคดีฐานฝ่าฝืนคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราวตามมาตรา 102 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 เช่นเดียวกับข้อ 2.2.1(2) (ร้องทุกข์กล่าวโทษหรือแจ้งความที่สถานีตำรวจท้องที่)

ข. หากตรวจพบมลพิษมีค่าเกินกว่ามาตรฐาน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ

(1) ออกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะเด็ดขาดตามแบบ คพ.3 ให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองรถ และ

(2) ติดเครื่องหมาย “ห้ามใช้เด็ดขาด” (สติ๊กเกอร์ “ห้ามใช้เด็ดขาด”) ตามแบบ คพ.2 ไว้ที่ตัวรถแทนเครื่องหมาย “ห้ามใช้ชั่วคราว” และ

(3) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่อนุญาตให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองรถขับรถเพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงสภาพเครื่องยนต์ได้ภายใน 6 ชั่วโมงนับตั้งแต่วันที่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบ คพ.4 (หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองรถเคลื่อนย้ายรถโดยวิธีลากจูงหรือวิธีการอื่นที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ) และ

(4) ดำเนินคดีฐานฝ่าฝืนคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราวตามมาตรา 102 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 เช่นเดียวกับข้อ 2.2.1(2) (ร้องทุกข์กล่าวโทษหรือแจ้งความที่สถานีตำรวจท้องที่)

อนึ่ง เจ้าของหรือผู้ครอบครองรถที่ถูกสั่งห้ามใช้เด็ดขาด จะไม่สามารถใช้รถหรือขับรถจากบริเวณที่ถูกสั่งห้ามใช้ยานพาหนะเด็ดขาดไปได้ หากไม่ได้รับการอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

ภาพที่ 20 ขั้นตอนการยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราว ณ สถานที่ยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะ

3.2.2 กรณีรถถูกสั่งห้ามใช้ยานพาหนะเด็ดขาด

หากเจ้าของหรือผู้ครอบครองรถที่ถูกสั่งห้ามใช้ยานพาหนะเด็ดขาด ประสงค์จะใช้รถนั้นต่อไป เมื่อได้แก้ไขปรับปรุงสภาพเครื่องยนต์แล้ว จะต้องยื่นคำร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบยานพาหนะตามแบบ คพ.5 เสียก่อน ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่จะได้นัดหมายให้นำรถมาตรวจวัดมลพิษต่อไป

เมื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองรถนำรถที่ถูกสั่งห้ามใช้ยานพาหนะเด็ดขาดพร้อมกับคำร้องขอให้ตรวจสอบยานพาหนะตามแบบ คพ.5 มาแสดงตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้กำหนดนัดหมายแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจวัดมลพิษ แล้วดำเนินการต่อไปตามแต่กรณีดังนี้

ก. หากมลพิษมีค่าไม่เกินมาตรฐาน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะเด็ดขาดตามแบบ คพ.6 แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองรถ และเอาเครื่องหมาย “ห้ามใช้เด็ดขาด” ออกจากตัวรถ

ข. หากมลพิษมีค่าเกินกว่ามาตรฐาน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่อนุญาตให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองรถนำรถกลับไปแก้ไขปรับปรุงสภาพเครื่องยนต์ตามแบบ คพ.4 ซึ่งเจ้าของหรือผู้ครอบครองรถจะสามารถขับรถเพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงได้ภายในกำหนดระยะเวลา 6 ชั่วโมงนับตั้งแต่วันที่ได้รับการอนุญาต 4. การรายงานข้อมูลการสั่งหรือการยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะ

พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราวและติดเครื่องหมาย “ห้ามใช้ชั่วคราว” หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะเด็ดขาดและติดเครื่องหมายห้ามใช้เด็ดขาด” หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ยกเลิกคำสั่งและเครื่องหมายดังกล่าวจะต้องรวบรวมข้อมูลการสั่งหรือการยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะเพื่อรายงานต่ออธิบดีกรมควบคุมมลพิษหรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมควบคุมมลพิษมอบหมาย เพื่อที่กรมควบคุมมลพิษจะรวบรวมข้อมูลทั้งหมดส่งแจ้งต่อไปยังนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะ

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งและติดเครื่องหมายห้ามใช้ยานพาหนะไม่ว่าจะเป็นคำสั่งห้ามใช้ชั่วคราวหรือห้ามใช้เด็ดขาด รายงานข้อมูลการสั่งห้ามใช้ยานพาหนะต่ออธิบดีกรมควบคุมมลพิษ หรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมควบคุมมลพิษมอบหมาย โดยการรายงานดังกล่าว พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องส่งสำเนาฉบับของคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราว/ห้ามใช้ยานพาหนะเด็ดขาดตามแบบ คพ.3 ไปพร้อมกันด้วย เพื่อที่กรมควบคุมมลพิษจะได้ส่งแจ้งไปยังนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์

สำหรับระยะเวลาการส่งรายงานต่ออธิบดีกรมควบคุมมลพิษหรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมควบคุมมลพิษมอบหมายนั้นกฎหมายไม่ได้กำหนดไว้ แต่ควรเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมหรือไม่เกินสมควร อาทิ ภายใน 15 วันนับตั้งแต่วันที่ออกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะหรือยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะ แต่ไม่ควรเกินกว่า 30 วัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีพนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราว

เนื่องจากกรมควบคุมมลพิษจะป้อนข้อมูลทั้งหมดเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบสถานะของรถได้อย่างเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

4.2 พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะ

เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งและติดเครื่องหมายห้ามใช้ยานพาหนะ ในข้อ 4.1 พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะตามแบบ คพ.6 จะต้องรายงานข้อมูลการยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะต่ออธิบดีกรมควบคุมมลพิษหรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมควบคุมมลพิษมอบหมาย โดยกฎหมายก็ไม่ได้กำหนดระยะเวลาการส่งรายงานไว้เช่นกัน ดังนั้น การส่งรายงานควรใช้เวลาที่เหมาะสมหรือไม่เกินสมควร อาทิภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่ยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะ แต่ไม่ควรเกิน 30 วัน ซึ่งการรายงานดังกล่าว พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องส่งสำเนาฉบับของคำสั่งยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะชั่วคราว/คำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะเด็ดขาดตามแบบ คพ.6 ไปพร้อมกันด้วย

หากกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะ ไม่ใช่คนคนเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะ กฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะนั้น ต้องแจ้งการยกเลิกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะทราบ ภายในเวลา 15 วันนับตั้งแต่วันที่ได้ยกเลิกคำสั่งและเอาเครื่องหมายห้ามใช้ยานพาหนะออก

.....